

ΦΡΕΝΤΥ
ΓΕΡΜΑΝΟΣ

Γυναίκα
από βελούδο

ΙΣΤΟΡΙΚΟ
ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

διόπτρα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ι. Ο ΕΡΩΤΑΣ

Η αμαζόνα του Τάμεση	11
Γνωριμία με έναν παράξενο αδερφό... ..	22
Η ώρα του Μεγάλου Εραστή	27
Μοντέγοι και Καπουλέτοι	41
Ίαφνικό αίμα στην Αθήνα	53
Το λάγνο φεγγάρι της λιμνοθάλασσας	67
«Η δεσποινίς Τρικούπη δεν είναι εδώ...»	83

2. ΤΟ ΜΙΣΟΣ

Ένα κελί για τον κύριο Τρικούπη!	97
«Κι είμαστε, ακόμα, στην αρχή...»	111
«Παρ' ολίγον» Κυρία επί των Τιμών!	119
Κακό πόκερ στο Βερολίνο!	127
Η ώρα της άλλης γυναίκας	136
Βιεννέζικο αίμα	149
«Η θλίψη σου με σκοτώνει»	163
Η φιέστα των αετών	173
«Δυστυχώς, επτωχεύσαμεν...»	183

3. Η ΚΑΘΑΡΣΗ

Στο Ζάππειο, μια μέρα... ..	205
Μια σφαίρα για τον κύριο Τρικούπη	213
Παλιά, σκουριασμένα σπαθιά.... ..	219
16 Απριλίου 1895	228
«Τι παράξενος θάνατος...»	244
Ο άταφος εχθρός	259
«Ραντεβού στην Κόλαση, δεσποινίς Τρικούπη...»	272

ΜΙΚΡΟ ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΟ–

ΥΣΤΕΡΑ ΑΠΟ ΕΒΔΟΜΗΝΤΑ ΕΞΙ ΧΡΟΝΙΑ	285
---------------------------------------	-----

Στον Κωνσταντίνo Τρικεύπη,
τελευταίο απόγονο της δυναστείας,
που με έκανε να ερωτευτώ
τη Γυναίκα από Βελεύδο.

I

Ο ΕΡΩΤΑΣ

Η αμαζόνα του Τάμεση

Ναι, αυτούς τους δύο άντρες τους ξέρουμε καλά. Τους βλέπουμε εμπρός στην Παλιά Βουλή, κάθε φορά που ανηφορίζουμε τη Σταδίου. Έχουν γυρισμένη την πλάτη ο ένας στον άλλο – ξεκάθαρο σημάδι πως ούτε και σήμερα θέλουν να βλέπονται.

Αυτή όμως δεν την ξέρουμε καθόλου. «Γυναίκα από βελούδο» την είπαν μεγάλοι ξένοι πολιτικοί, εμείς όμως ξέρουμε πολύ λίγα πράγματα και για τη γυναίκα και για το βελούδο. Ακόμα και το πρόσωπό της είναι για μας ένα αίνιγμα. Είχε μια αλλεργία στον φωτογραφικό φακό: «Κάθε φορά που έβλεπε φωτογράφο το έβαζε στα πόδια!» Ίσως γιατί οι μόνες φωτογραφίες που έβγαλε, στο Λονδίνο όταν ήταν δεκάξι χρόνων, τη δείχνουν στρουμπουλή και νυσταγμένη, σαν να το έσκασε μόλις από κάποιο τουρκικό χαρέμι!

Πού είναι, αλήθεια, εκείνα τα μεγάλα λαμπερά μάτια και το ντελικάτο πρόσωπο με το βελούδινο δέρμα, που θα έκαναν τον Δεληγιάννη να την ερωτευτεί άγρια στο Λονδίνο του 1862 και να τη μισήσει, το ίδιο άγρια, στην Ελλάδα μετά;

Θα πρέπει να φταίει η χημική αλλοίωση που παθαίνει ξαφνικά το πρόσωπο της γυναίκας – όταν περνά από την

άχαρη εφηβεία στην απαλή νιότη. Το ασχημόπαπο που γίνεται κύκνος, με τη βοήθεια του Θεού και του Χανς Κρίστιαν Άντερσεν!

Μια γυναίκα από βελούδο. Οι δύο κύριοι εμπρός στην Παλιά Βουλή την αγάπησαν με πάθος – ο καθένας με τον τρόπο του, βέβαια, αφού ο ένας ήταν ο αδερφός της και ο άλλος παρ’ ολίγον ο άντρας της. «Παρ’ ολίγον». Ποτέ δεν θα μάθουμε πόσο ρόλο έπαιξαν στη ζωή μας αυτές οι δύο λέξεις, που καταγράφηκαν στην πολιτική μας ιστορία πριν από εκατόν τριάντα χρόνια!

Όπως δεν θα μάθουμε ποτέ τι θα άλλαζε αν ο Δελγιάννης, στην ορμή εκείνου του πάθους, άρπαζε τη Σοφία Τρικούπη από το χέρι και της έλεγε: «Στον διάβολο όλα – αγαπιόμαστε!» Αν την παντρευόταν ή, για να γίνουμε πιο κυνικοί, αν την έριχνε στο κρεβάτι του.

Η Κύπρος, για παράδειγμα, θα μπορούσε να είναι ελληνική! Είναι παράξενο πόσο η μοίρα ενός νησιού ή μιας χώρας ή ενός κόσμου ολόκληρου κρέμεται καμιά φορά από ένα κρεβάτι.

Ή και η μοίρα ενός θρόνου – για να θυμηθούμε την κυρία Γουόλις Σίμπσον!

Οι ιστορικοί, βέβαια, δεν τα παραδέχονται αυτά. Πόσα όμως ξέρουν, εδώ που τα λέμε, οι ιστορικοί για την Ιστορία; Πόσα καταλαβαίνουν για τα κρυφά, ανθρώπινα πάθη που τη γράφουν, καμιά φορά, πίσω από την πλάτη τους; Η ίδια η Σοφία Τρικούπη θα παραδεχτεί με έναν κλεφτό αναστεναγμό – λίγο πριν πεθάνει: «Ίσως, αν είχα παντρευτεί τον Δελγιάννη, όλα σήμερα να ’ταν διαφορετικά».

Όλα πού; Όλα στη ζωή της; Όλα στην Ελλάδα; Όλα στον χάρτη των Βαλκανίων; Διαλέξτε και πάρτε. Όλα είναι μέσα

στο παιχνίδι. Η άκρη του νήματος ξεκινά από αυτούς τους δύο μαρμαρίνους κυρίους της οδού Σταδίου.

Η άκρη του νήματος. Όλα όσα έγιναν χτες και μερικά από όσα θα γίνουν, ίσως, αύριο. Το νήμα είναι τεντωμένο ανάμεσα στον περασμένο αιώνα – και στον αιώνα που έρχεται.

Κι εμείς, ανύποπτοι σχοινοβάτες του καιρού μας, περπατάμε τώρα επάνω του...

Η άκρη του νήματος – η αρχή της ιστορίας: Να την πάρουμε από το Ναύπλιο, όπου κατά σύμπτωση γεννήθηκαν και οι δύο σοβαροί κύριοι της οδού Σταδίου; Ο Δεληγιάννης στα 1820, ο Τρικούπης δώδεκα χρόνια αργότερα.

Μπορεί να είχαν σκουντουφλήσει κάποια στιγμή κι ο ένας επάνω στον άλλο. Ή μπορεί και να είχαν παίξει πετροπόλεμο με κάποιο συνομήλικό τους, που ζούσε τον ίδιο καιρό σε μια καινούρια γειτονιά του Ναυπλίου, την Πρόνοια. Τον έλεγαν Ρόκκο Χοϊδά. Μόνο που αυτός δεν έγινε ποτέ άγαλμα, άρα δεν έχει το δικαίωμα να μπει στην ιστορία μας.

Τουλάχιστον από το πρώτο κεφάλαιο.

Η άκρη του νήματος: Είναι το Ναύπλιο ή μήπως, άραγε, είναι το Λονδίνο; Και ποιο Λονδίνο; Αυτό όπου θα γεννιόταν αργότερα η Σοφία Τρικούπη, έξι χρόνια μετά τον αδερφό της, ανάμεσα σε Αγγλίδες παραμάνες και βικτωριανά μετάξια; Ή το άλλο Λονδίνο, του 1862 – το ερωτικό Λονδίνο της πρώτης τους συνάντησης; Το Λονδίνο που ξύπνησε μέσα της τη γυναίκα, μια γυναίκα που κρυβόταν χρόνια, σαν αγρίμι στη μυστική του σπηλιά. Ο Δεληγιάννης ήταν που θα της έδειχνε το μονοπάτι για να βγει έξω. Το αρσενικό ζώο που της ταίριαζε.

Ή, τουλάχιστον, που έτσι νόμιζε τότε.

Στο υγρό, ερωτικό Λονδίνο. Και στην εκδρομή εκείνη που είχαν κάνει στο Λάουθ – τότε που είχαν γνωρίσει μαζί τον Ανδρέα Κάλβο. Και μετά στην Αθήνα του 1863 και του 1864. Χώριζαν, ξανάσμιγαν. Εκείνη κρυβόταν στη σπηλιά της, εκείνος την ξανάβγαζε πάλι. Και μετά, στο Μεσολόγγι. Τότε που είχαν γνωρίσει την Κόρη των Αθηνών – την Τερέζα Μακρή, που θυμόταν βέβαια τον Μπαίρον μέχρι τα γεράματά της.

«Δεν ήταν γραφτό να γίνει!» έλεγε και ξανάλεγε λυπημένα η γριά ποτίζοντας τις γλάστρες της...

Η Σοφία γεννήθηκε στο Λονδίνο το 1838, δηλαδή σε μια πολύ κακή εποχή για τον πατέρα της. Ήταν πέντε μηνών όταν ο γερο-Τρικούπης, που ήταν πρεσβευτής στο Λονδίνο, μάθαινε ότι ο Όθωνας είχε αποφασίσει να κλείσει όλες τις ελληνικές πρεσβείες στο εξωτερικό: «Δεν έχουμε χρήματα, κύριοι!»

Η Βικτωρία, που συμπαθούσε πολύ τον Τρικούπη, είχε φωνάξει έξω φρένων: «Δεν είναι σοβαρά πράγματα αυτά». Ωστόσο είχε κάνει κάτι που η Σοφία θα το κατέγραφε, μισό αιώνα αργότερα, στο ημερολόγιό της:

*κατὰ τὸ 1838, ὅτε ὁ ὄντων
ἀνευρέθη τοῖς πατέρας μας, ἡ μὲν Βικτωρία ἐκφώνησεν
εἰς τὴν μητέρα μας ἀδρανολογήστον μισαὶ πύρην
· ὁ δὲ ἰσχυρὸς Πάτριος, διέταξε ποταμὸν νὰ
μεταφέρῃ τὴν οἰκογένειά μας εἰς Ἑλλάδα-διὰ τὰ μὲν
λαμπρομυῖα σου· τὸ βράχος, κατὰ τὸ λαφύδι...*

Τι δολοφονική καθαρεύουσα! Και το παράξενο είναι ότι μιλούσε πολύ όμορφα τη δημοτική, όταν καλούσε κόσμο στο σπίτι της: «Μια πολύ ζεστή – σχεδόν τρυφερή δημοτική!» θα πει ο Μαλακάσης όταν τη γνωρίσει, τριάντα χρόνια αργότερα.

Το ημερολόγιο όμως την κάνει καθαρευουσιάννα – ξαφνικά, φοράει τα κυριακάτικά της! Ίσως γιατί θέλει να δώσει ένα επίσημο χρώμα σε ένα κείμενο που μαντεύει ότι μια μέρα θα πέσει στα βέβηλα χέρια ενός συγγραφέα.

Έτσι λοιπόν ο Πάλμερστον, υπουργός Εξωτερικών τότε της Αγγλίας, διαθέτει ένα καράβι του βρετανικού ναυτικού για να μην ταλαιπωρηθεί η οικογένεια Τρικούπη: «Και το βρέφος!» Αυτό το τελευταίο, βέβαια, είναι η Σοφία. Ένα πολύ ταξιδιάρικο βρέφος, αφού στα 1841 θα ξαναγυρίσει στο Λονδίνο, όταν ανοίξει πάλι η Πρεσβεία. Και μετά, στα πέντε της χρόνια, πίσω στην Ελλάδα: Η Πρεσβεία ξανακλείνει. «Δεν έχουμε λεπτά, κύριοι!» Πώς να κάνει, αλήθεια, εξωτερική πολιτική μια χώρα με αυτές τις πρεσβείες-ακορντεόν;

Όσον καιρό ζουν στην Ελλάδα, θα μένουν στο σπίτι τους στα Πατήσια. Ωστόσο, η Σοφία θα θυμάται πάντα τα παιδικά της χρόνια δεμένα με το Λονδίνο, μια και σε λίγο θα εγκατασταθούν εκεί οριστικά. Το παντοπωλείο «Η Ελληνική Πρεσβεία» ξανανοίγει!

Η Σοφία θα βρεθεί, πάλι, κάτω από την προστατευτική ομπρέλα της βασίλισσας. Είναι στην εκλεκτή λίστα των παιδιών που παίζουν με τα παιδιά της στον κήπο του Μπάκιγχαμ, τουλάχιστον μια φορά την εβδομάδα. Τα μισά μέλη του καταλόγου είναι γόννοι πριγκίπων – τα άλλα, απλώς παιδιά λόρδων!

Η προτίμηση αυτή της Βικτωρίας στην κόρη του πρεσβευτή της Ελλάδας, δηλαδή μιας χώρας ημιαγρίων και ημισλάβων σύμφωνα με τα γραφτά του αγγλικού Τύπου, είχε εξαγριώσει

πολλούς ξένους πρεσβευτές που έβλεπαν τα παιδιά τους να μένουν έξω από τις πύλες του παραδείσου. Το αφτί της Βικτωρίας δεν ίδρωνε, όμως, εύκολα. Εξάλλου απεχθανόταν τους ξένους πρεσβευτές για έναν πολύ απλό λόγο: Ήταν ξένοι! Βέβαια κι ο Τρικούπης είχε το ίδιο σοβαρό ελάττωμα, αλλά αυτός είχε κλείσει στο Μεσολόγγι τα μάτια του Μπάιρον, στα 1824. Είχε εκφωνήσει εμπρός στο φέρετρό του Μεγάλου Εραστή έναν επικήδειο που θα μεταφραζόταν αργότερα σε δεκαεφτά γλώσσες! Η ίδια η Βικτωρία, που δεν δάκρυζε παρά μόνο, ίσως, όταν έχανε μια αποικία της, είχε κλάψει εμπρός στους αυλικούς της, ακούγοντας το λυρικό ελεγείο του Τρικούπη.

«Ο γλυκός αυτός Έλληνας δεν είναι απλώς ένας διπλωμάτης – δηλαδή γεγονός απεχθές σε γενικές γραμμές», έλεγε στον άντρα της. «Είναι ποιητής!» Η φράση αυτή θα άνοιγε διάπλατα τις πύλες του Μπάκιγχαμ στη Σοφία Τρικούπη, που τσαλαβουτούσε από τα πέντε της χρόνια, ανύποπτη, στις ιερές λακκούβες του ανακτορικού κήπου.

Ήταν η αγαπημένη φίλη της Βίκυς, της μεγάλης κόρης της Βικτωρίας, που η μήτρα της θα γινόταν αργότερα το θερμοκήπιο ενός φονικού πολέμου. Στα 1858 η Βίκυ θα παντρευόταν τον Φρειδερίκο της Πρωσίας και θα γεννούσε τον Κάιζερ!* Η ίδια, ωστόσο, ήταν ένα πολύ γλυκό ξανθό κοριτσάκι. Είχε μια τυφλή αφοσίωση στη Σοφία, αγαπούσε την τραμπάλα και τα ζαχαρωτά, και δεν υποπτευόταν, βέβαια, τις αυριανές θύελλες που έκρυβε μέσα το σπέρμα της!

* Wilhelm II. (1859-1941). Ο τελευταίος Γερμανός Αυτοκράτορας (γερμανικά: Κάιζερ) και Βασιλιάς της Πρωσίας. Οι άκοιμης δημόσιες δηλώσεις του και η ανταγωνιστική εξωτερική πολιτική του θεωρούνται από πολλούς μερικοί από τους λόγους που οδήγησαν στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. (Σ.Τ.Ε.)

Το κάδρο των παιδικών χρόνων της Σοφίας στο Λονδίνο θα ήταν λειψό χωρίς τη μισ Μαίρη – την Αγγλίδα νταντά της. Η Μαίρη Μπαίπης θα ερωτευόταν αργότερα έναν βετεράνο του '21 και θα γινόταν Μαίρη Μπέκα. Οι κουμπάροι ήταν η Σοφία κι ο ξάδερφός της, ο Νίκος Μαυροκορδάτος. Στον γάμο, τα δύο παιδιά είχαν σκαρφαλώσει σε ψηλές καρέκλες για να φτάνουν τα κεφάλια των νεόνυμφων.

Μετά το μυστήριο, η Σοφία είχε κατέβει από την καρέκλα και είχε ρωτήσει, σοβαρά, την νταντά της: «Είστε ευτυχισμένη τώρα, μισ Μαίρη;»

Οι εικόνες της Σοφίας από το Λονδίνο της δεκαετίας του 1840 και του 1850 ήταν σαν ξεθωριασμένα πλάνα ενός πολιτικού ντοκιμαντέρ της εποχής. Κανένα άλλο, ίσως, κορίτσι του καιρού της δεν είχε γνωρίσει τόσο νωρίς όλους τους Μεγάλους που χάραζαν τότε, νωχελικά, τη μοίρα της Ευρώπης.

Πήγαινε συχνότερα στο Μπάκιγχαμ απ' ό,τι στο Χάιντ Παρκ. Είχε γνωρίσει τον Ντισραέλι: «Ήταν σαν τσίρος με ρεντιγκότα, αλλά είχε πολύ έξυπνα μάτια». Αργότερα στην Πρεσβεία, ο πατέρας της την είχε ξυπνήσει ένα βράδυ για να της γνωρίσει έναν αρρενωπό Γάλλο πολιτικό που είχε έρθει στην ελληνική Πρεσβεία: «Αυτός, Σοφία, είναι ο Λέων Γαμβέτα! Μια μέρα, όταν μεγαλώσεις, θα θυμάσαι τ' όνομά του!»* Είχε γνωρίσει και τον Μπίσμαρκ: «Το κεφάλι του ήταν σαν φαλακρός βράχος με παχιά μουστάκια».**

Στα δέκα και στα δεκαπέντε της χρόνια, η Σοφία

* Léon Gambetta (1838-1882). Γάλλος πολιτικός και φιλέλληνας. (Σ.τ.Ε.)

** Otto Eduard Leopold von Bismarck-Schönhausen (1815-1898). Γερμανός πολιτικός. Ως πρωθυπουργός της Πρωσίας (1862-1890), πραγματοποίησε την ενοποίηση της Γερμανίας. (Σ.τ.Ε.)

ζωγράφιζε με ανελέητες πινελιές, που θύμιζαν Τουλούζ Λωτρέκ, τους δεινόσαυρους της Ευρώπης.

Βικτωρία, Ντισραέλι, Γαμβέτας, Μπίσμαρκ.* Όλα τα θηρία της ευρωπαϊκής ζούγκλας είχαν αποτυπωθεί, πολύ καθαρά και πολύ έντονα, στο μυαλό του κοριτσιού αυτού, που είχε μάθει από πολύ νωρίς να ζει συντροφιά με την Ιστορία.

Δεν ήταν, σίγουρα, τυχαίος ο δρόμος που θα διάλεγε στη ζωή της. Το δηλητήριο την είχε μολύνει από τα παιδικά της χρόνια – είχε γίνει πολιτικό ζώο, πριν ακόμα γίνει γυναίκα...

Αντίθετα οι εικόνες της Αθήνας από την ίδια εποχή δεν είχαν τίποτε το ελκυστικό – αν έκανες ιδίως το λάθος να τις συγκρίνεις με το πολιτικό υπερθέαμα του Λονδίνου. «Θεέ μου, αυτή είναι η Ελλάδα;» είχε πει όταν κατέβηκε για πρώτη φορά από το αμάξι στην πλατεία Ομονοίας, που τότε ακόμα λεγόταν πλατεία Όθωνος. Ένα άθλιο χωράφι, γεμάτο λακκούβες, όπου έπεφταν κάθε τόσο οι ξένοι πρεσβευτές κι έσπαγαν τα πόδια τους!

Ο πατέρας της, όμως, της χάιδευε τα μαύρα μαλλιά της, που έπεφταν σαν θυμωμένος καταρράκτης στους ώμους της, και της έλεγε:

«Δεν είναι αυτή η Ελλάδα, Σοφία!»

Την είχε πάει στο Ναύπλιο, στο σπίτι όπου είχε γεννηθεί ο αδερφός της, ο Χαρίλαος. Μια καλύβα με καφετιά παράθυρα και τοίχους γεμάτους τρύπες από παλιές, ξεχασμένες σφαίρες.

* Benjamin Disraeli (1804-1881). Άγγλος πολιτικός της συντηρητικής παράταξης και λογοτέχνης. Διετέλεσε δύο φορές πρωθυπουργός της Μεγάλης Βρετανίας (1868 και 1874-1880) ενώ για τρεις περίπου δεκαετίες πρωταγωνίστησε στην αγγλική πολιτική. (Σ.τ.Ε.)

«Εδώ έμενε ο Κολοκοτρώνης, Σοφία. Ίσως αυτό να σου λέει κάτι. Ο Χαρίλαος γεννήθηκε στο σπίτι του Κολοκοτρώνη και βαφτίστηκε απ' τον Μιαούλη!»

Ξαφνικά ο γερο-Τρικούπης είχε ξεχάσει τον πολιτικό και θυμήθηκε τον ποιητή που κουβαλούσε, με κάποιες τύψεις, μέσα του, ως το τέλος της ζωής του:

«Είναι σαν να έσκυψε, κόρη μου, όλο το '21 επάνω από την κούνια του αδερφού σου!»

Η Σοφία είχε σταθεί όλο το απόγευμα και κοίταζε εκείνη την καλύβα με τις τρύπες στους τοίχους. Ξαφνικά βρέθηκε πολύ μακριά από το γρασίδι του Μπάκιγχαμ. Παλιές ιστορίες ξυπνούσαν μέσα της – ιστορίες που τις άκουγε αδιάφορα άλλοτε να τις ψιθυρίζουν η μητέρα της με τις φίλες της στην Πρεσβεία του Λονδίνου: «Είναι σαν να έσκυψε όλο το '21 επάνω απ' την κούνια του αδερφού σου». Ο πατέρας της ήταν ο πρώτος πρωθυπουργός της ελεύθερης Ελλάδας μετά την Επανάσταση. Ο γερο-Τρικούπης δεν μιλούσε ποτέ για αυτό. Ο Καποδίστριας τον είχε απολύσει επειδή δεν του έλεγε ναί όσες φορές ήθελε, δηλαδή πάντα. Ήταν κι ο πατέρας της ένα ατόφιο κομμάτι του '21. Κι η μάνα της το ίδιο. Ήταν αδερφή του Αλέξανδρου Μαυροκορδάτου και το είχε σκάσει από το αρχοντικό τους στην Πόλη τη μέρα που οι Τούρκοι είχαν κρεμάσει τον Γρηγόριο τον Πέμπτο! Η μάνα της τα είχε δει όλα από ένα μισάνοιχτο παράθυρο, σαν ριψοκίνδυνος οπερατέρ – ως την ώρα που τα αίματα άρχισαν να τρέχουν από το στόμα του ασπρομάλλη ιεράρχη. Ύστερα πήδηξε από ένα πίσω παράθυρο του σπιτιού κι έφυγε. Ήξερε τι θα γινόταν παρακάτω: Οι Τούρκοι θα βίαζαν όσες Ρωμιές είχαν στο μάτι – η ίδια θα πρέπει να ήταν πρώτη στη λίστα: «Ήταν η πιο όμορφη Ελληνίδα της

Πόλης», θα έγραφε αργότερα με καμάρι η Σοφία στο ημερολόγιό της:

Γλυκειά μου μάνα!

Η μάνα της Σοφίας είχε περάσει το Αιγαίο αλλάζοντας καράβι από νησί σε νησί: «από αμπάρι σε αμπάρι». Στο Ναύπλιο την περίμενε ο αδερφός της, ο Μαυροκορδάτος.

«Θες να γνωρίσεις έναν φίλο μου;» της είχε πει αδιάφορα μια μέρα του 1825. «Πέρασε κι αυτός πολλά στο Μεσολόγγι: Ήταν στην Έξοδο...»

Και, ξέροντας τις ευαίσθητες χορδές της αδερφής του, είχε προσθέσει:

«Είναι και ποιητής!»

Κολοκοτρώνης, Μιαούλης, Τρικούπης, Μαυροκορδάτος. Όλο το '21 είχε σκύψει, στ' αλήθεια, επάνω από την κούνια του αδερφού της. Κάτι ζεστό άρχισε να κυλάει στις φλέβες της – κάτι σαν παλιό κρασί που ξυπνούσε παλιές μνήμες.

Γύρισε στο Λονδίνο πιο περήφανη – ίσως και πιο αλαζονική. Και στο επόμενο ταξίδι της στην Ελλάδα, που θα γινόταν προς το τέλος της δεκαετίας του 1850, θα γνώριζε και την Αμαλία. Άλλη μια αλαζονική συνάντηση! «Είναι εδώ η κόρη του Τρικούπη!» είχαν πει στη βασίλισσα. Η Αμαλία είχε ρωτήσει αδιάφορα: «Του πρεσβευτή μας στο Λονδίνο;» Οι κυρίες της Αυλής της είχαν εξηγήσει ότι η Σοφία ήταν κάτι παραπάνω από αυτό. Στα δεκαοχτώ της χρόνια είχε πετύχει εκεί όπου είχαν αστοχήσει οι περισσότεροι μονάρχες της Ευρώπης: Είχε κερδίσει τη Βικτωρία: «Μπαινοβγαίνει στο Μπάκιγχαμ πιο συχνά κι απ' τον Ντισραέλι». Η Αμαλία

είχε σηκώσει αδιάφορα τους ώμους της: «Εντάξει, να την καλέσουμε».

Είχε αποφασίσει να δώσει στη μικρή ένα μάθημα. Και την ώρα που είδε τη Σοφία, από την άκρη της σάλας, να την πλησιάζει γελαστή κι αεράτη, με τη σιγουριά της νεαρής αμαζόνας του Τάμεση, της είχε γυρίσει ελαφρά την πλάτη.

Η Σοφία δεν δίστασε ούτε στιγμή:

«Μου γύρισε την πλάτη, της γύρισα κι εγώ τη δικιά μου!»
θα διηγούνταν στον πατέρα της μετά, στο Λονδίνο.

Ο γερο-Τρικούπης τη ρώτησε γελώντας:

«Το 'κανες αυτό στη βασίλισσα;»

«Το 'κανα».

Ο πατέρας της συνέχιζε να γελάει, με εκείνο το βροντερό του γέλιο που γέμιζε, σαν θάλασσα, όλη την Πρεσβεία του Λονδίνου. Ύστερα το πρόσωπό του είχε σοβαρευτεί απότομα:

«Είσαι μια επαναστάτρια, Σοφία. Κοίτα να μην αλλάξεις. Κοίτα να μείνεις πάντα αυτό που είσαι...»

Της είχε κλείσει πονηρά το μάτι:

«Μη μαλακώσεις σαν κι εμάς...»

Γνωριμία με έναν παράξενο αδερφό...

Η ίδια η Σοφία θα θυμόταν σχεδόν με τρόμο, μισό αιώνα αργότερα, τα αλαζονικά νιάτα της του Λονδίνου: «Ήμουν επιθετική – ακόμα και μέσα στο Μπάκιγχαμ!» είχε πει ένα βράδυ στον Ξενόπουλο.

Όταν, στα 1851, τα αγγλικά καράβια είχαν αποκλείσει το λιμάνι του Πειραιά για να υπερασπιστούν τα συμφέροντα ενός Εβραίου απατεώνα που υποδυόταν τον Βρετανό για να συγκινήσει την αγγλική Πρεσβεία, η Σοφία ήταν δεκατριών ετών. Αυτό δεν την είχε εμποδίσει να πει στη Βίκυ: «Ήταν αίσχος αυτό που κάνατε!» Η μικρή την είχε κοιτάξει, με τα γλυκά, ολοστρόγγυλα μάτια της:

«Τι κάναμε, Σοφία;»

«Τα αγγλικά καράβια αποκλείσανε το λιμάνι του Πειραιά!»

Η Βίκυ δεν είχε ιδέα για τις κινήσεις των αγγλικών καραβιών. Καλά καλά δεν είχε ιδέα πού ήταν ο Πειραιάς. Πήγε με κλάματα στη μητέρα της:

«Η Σοφία λέει πως αποκλείσαμε το λιμάνι του Πειραιά. Λέει πως αυτό δεν θα το κάναμε ούτε σε μία αποικία μας! Λέει πως ο λαός της Αθήνας πεινάει εξαιτίας των Άγγλων!»

Από τα μάτια της Βικτωρίας είχε περάσει μια γοργή λάμψη: «Σημάδι πως η θύελλα έρχεται!» έλεγαν οι οiwονοσκόποι του παλατιού κάθε φορά που έβλεπαν τη θυμωμένη αστραπή.

«Το είπε αυτό η Σοφία;»

Η Βίκυ έκανε ταραγμένη «ναι» με το κεφάλι της. Ύστερα η Βικτωρία είχε ξεκαρδιστεί, με εκείνο το βροντερό γέλιο που μεταδιδόταν, σαν κολλητική γρίπη, σε όλο το Μπάκιγχαμ. Όταν γελούσε η βασίλισσα, έπρεπε βάσει του Συντάγματος να γελάει όλο το παλάτι!

«Σ' το είπα, Βίκυ: Η Σοφία δεν είναι τυχαίο κορίτσι. Φρόντισε να είστε πάντα φίλες!»

Ύστερα από έναν μήνα, τα αγγλικά καράβια είχαν φύγει από τον Πειραιά. Ο Πάλμερστον, που ήταν τότε πρωθυπουργός, είχε καταλάβει ότι το ηλίθιο εκείνο μέτρο είχε στρέψει όλη την Ευρώπη εναντίον της Αγγλίας, αλλά η Σοφία θα έμενε για κάμποσο καιρό με τη γλυκιά ψευδαίσθηση ότι εκείνη κι η Βίκυ είχαν αλλάξει τον ρου της Ιστορίας!

Το ίδιο θαμπές, σαν παλιό, φθαρμένο φιλμ, ήταν κι οι πρώτες εικόνες που είχε από τον αδερφό της: «Ήμουν έξι χρόνων όταν τον είδα για πρώτη φορά κλαμένο». Αυτό είχε γίνει σε ένα από τα σποραδικά της ταξίδια στην Αθήνα – ο Χαρίλαος ήταν τότε δώδεκα.

Στα 1844 ο Όθωνας φυλάκιζε ομαδικά όσους νόμιζε ότι συνωμοτούσαν εναντίον του, δηλαδή όλους. Η Σοφία είχε ρωτήσει την νταντά της:

«Για ποιον κλαίει, μισ Μαίρη; Για τον Όθωνα;»

«Όχι, για την Άλγεβρα!»

Κι επειδή η Σοφία εξακολουθούσε να μην καταλαβαίνει, η μισ Μαίρη της είχε εξηγήσει υπομονετικά:

«Δεν μπορεί να λύσει ένα πρόβλημα που του 'βαλαν για αύριο στο σχολείο!»

Ήταν η πρώτη φορά που έβλεπε τον αδερφό της να κλαίει και, ίσως, η τελευταία – σίγουρα η τελευταία. Αργότερα, στη δεκαετία του '50, θα τον καταλάβαινε καλύτερα. Στα 1853 ο Τρικούπης είχε έρθει από το Παρίσι στο Λονδίνο να βοηθήσει τον πατέρα του στην Πρεσβεία ως ιδιαίτερος γραμματέας. Ήταν μόλις είκοσι ενός ετών. Στα δεκαεφτά του χρόνια είχε πάρει το πτυχίο της Νομικής από την Αθήνα – στα είκοσι ένα του από τη Σορβόνη.

«Πώς τα κατάφερες;» τον είχε ρωτήσει η Σοφία, την πρώτη μέρα που είχε φτάσει στο Λονδίνο.

Είχε να τον δει κοντά δέκα χρόνια: «Ήταν, πια, άντρας. Δεν ήταν όμορφος, αλλά όταν χαμογελούσε ήταν κάτι παραπάνω από όμορφος». Η Σοφία έκοβε αργά βόλτες γύρω από τον μεγάλο της αδερφό, σαν γατάκι που καμαρώνει τον αφέντη του.

«Ξενυχτώντας!» της είχε πει.

Αργότερα, στα δικά τους ατέλειωτα ξενύχτια που θα ακολουθούσαν στο Λονδίνο, όταν ανακάλυπταν ο ένας τον άλλο, εκείνη γονατισμένη στο περσικό χαλί της Πρεσβείας κι εκείνος χωμένος στην καφέ πέτσινη πολυθρόνα πλάι στο τζάκι, θα της ομολογούσε ότι στα τέσσερά του χρόνια στην πόλη της αμαρτίας δεν είχε πάει ποτέ σε ένα καφέ-σαντάν, ούτε καν σε ένα θέατρο: «Φοβόμουν να βγω απ' το κελί μου!» Η μόνη σειρήνα που τον έκανε να δραπετεύσει από το διάβασμα ήταν ένας Ιταλός καλόγερος, που τον έπαιρνε και περπατούσαν ώρες ολόκληρες στον κήπο του

Λουξεμβούργου, μιλώντας λατινικά. Έτσι είχε μπει στα μαγικά άδυτα του Ρωμαϊκού Δικαίου!

«Κι έτσι πέρασες τέσσερα χρόνια στο Παρίσι; Σαν καλόγερος;»

Πάλι ο Τρικούπης είχε χαμογελάσει, με εκείνο το χαμόγελο που χωρίς, ίσως, να το ξέρει κι ο ίδιος, θα το φύλαγε στα επόμενα σαράντα πέντε χρόνια μονάχα για την αδερφή του:

«Σαν καλόγερος!»

*Είσον. ήταν καλός
ο Άγγελος μου...*

Η Σοφία τα άκουγε όλα αυτά σκεπτική, ενώ οι σταγόνες της πεισματάρικης λονδρέζικης βροχής του 1853 χτυπούσαν επίμονα τα παντζούρια της Πρεσβείας.

«Πώς μπόρεσες όμως;» είχε ρωτήσει τον αδερφό της. «Πώς μπόρεσες να κλειδωθείς μέσα σ' ένα κελί τέσσερα χρόνια;»

«Μπόρεσα!» είχε πει ήρεμα ο νεαρός γραμματέας της ελληνικής Πρεσβείας. «Είχα βάλει το κεφάλι κάτω κι έτρεχα για να προλάβω!» (Πάλι το παιδικό χαμόγελο είχε ζωγραφιστεί στο πρόσωπο του νεαρού Τρικούπη.) «Τώρα όμως δεν είμαι σίγουρος ότι έκανα καλά. Είναι κακό να πνίγεις την ομορφιά μέσα σου όταν είσαι δεκαεφτά χρόνων. Σε κυνηγάει ύστερα στον ύπνο σου, σαν πεινασμένος λύκος».

«Σε κυνηγάει ακόμα;»

«Με κυνηγάει!»